

FRONTINUS

RÓMA VÁROS
VÍZVEZETÉKEI

FRONTINUS

RÓMA VÁROS
VÍZVEZETÉKEI

TOT AQUARUM TAM
MULTIS NECESSARIIS
MOLIBUS PYRAMIDAS
VIDELICET OTIOSAS COMPARES
AUT CETERA INERTIA SED
FAMA CELEBRATA
OPERA GRAECORUM?

Frontinus, De aquaeductu, 16

ÖSSZEHASONLÍTHATOD-E EZT
A SOK ÉS NÉLKÜLÖZHETETLEN
BOLTÍVES VÍZVEZETÉKET
A HASZONTALAN PIRAMISOKKAL,
VAGY A GÖRÖGÖK TÖBBI
HIÁBAVALÓ, DE ÜNNEPELT
ALKOTÁSAIVAL?

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Frontinus: De aquaeductu urbis Romae
Cambridge Classical Text and Commentaries 42.

Edited with introduction and commentary by R. H. Rodgers
Cambridge University Press, 2004

Fordította, az utószót és a magyarázó jegyzeteket írta: Nyíró András

Könyvterv és grafika: Perutek Adél

Nyomta és kötötte: Nyomdai ötletek Kft, 2022

Felelős vezető: Jankovics Zoltán

ISBN 978-615-01-6164-8

www.frontinus.hu

TARTALOM

I. A feladat	9
II. A vízvezetékek története, fekvése	13
III. Az építmények fajtái	23
IV. A csövek méretei	29
V. Vízhozam	39
VI. A víz elosztása	49
VII. A vízjog	59
Frontinus <i>officiuma</i>	82
Fordítói megjegyzések	98
Térképek, táblázatok, ábrák	106

SEXTUS IULIUS FRONTINUS

Frontinus feltehetőleg Dél-Galliában született, i.sz. 30 és 40 között. Róma városának praetora volt 70-ben. Katonaként részt vett Germániában Iulius Civilis felkelésének leverésében, és fogadta a kelta lingones törzs 70 000 tagjának fegyverletételét. Ezután viselte először a consul suffectus címet.

Britannia kormányzója volt 72/73-ban. Leverte a silures törzs lázadását, és megalapította Isca Augustát, a Legio II. Augusta katonai erődítményét. Harcolt az ordovicusok ellen is. Valószínűleg elkísérte Domitianus császárt a germániai hadjáratára 82/83-ban. Asia provincia proconsulja volt 86-ban.

Nerva császár 97-ben bízta rá a *curator aquarum* tisztségét, Róma város vízvezetékeinek felügyeletét. Másodszor 98-ban volt consul suffectus, majd consul és 100-ban, mindkétszer Traianus császárral.

A római elit megbecsült, kedvelt szereplője volt. Martialis epigrammában örökítette meg közös vidéki kiruccanásukat (58), Tacitus azt írta róla, hogy nagy ember volt (Agricola 17), Plinius egyik levelében (Ep. 5.1) nagy hírű jogászként említette. Róma vízügyeiről szóló könyve mellett nagy hadiértekezésének példatára, a *Stratagemata* maradt fent.

A szerző nevét viselő Frontinus Gesellschaft (www.frontinus.de), 1976-ban jött létre Németországban. Célja, hogy segítse és összefogja Frontinus életművének és az antik vízhasználat történetének kutatását.

Miért érdemes ma Frontinust olvasni? A *Róma város vízvezetékei* azt dokumentálja, hogy a rómaiak harcászati szervezeti ismereteit hogyan ültették át a polgári közigazgatásba, közszolgáltatásba.

Frontinus művelt, erényes és gyakorlatias katona volt. Amikor rábízta Róma vízvezetékeinek felügyeletét 97-ben, azt tapasztalta, hogy az elődei alatt a vízszolgáltatás elzüllött, általánossá vált a korrupció, a vezetékeket elhanyagolták.

Hármas célt tűzött ki: több, jobb, és megbízhatóbb szolgáltatást akart kialakítani. Ismerős ez a három cél, megtaláljuk minden ambíciózusabb mai fejlesztési tervben. Frontinus a rendteremtésben visszanyúlt katonai tapasztalataihoz.

Olyan új módszertant alakított ki, aminek az érett változatát ma a közgazdasági egyetemeken vezetéstudományi tanszékeken oktatják. A *Róma város vízvezetékeiben* olvashatunk helyszíni ellenőrzésekről, technikai dokumentációról, standardizálásról, napi feladatkiadásról, a munkák előkészítéséről, ellátásbiztonságról, szerződött beszállítókról, minőségellenőrzésről, megelőző karbantartásról, korrupció elleni fellépésről és könyvelésről.

Frontinus könyve sokkal többet ad a mai olvasónak, mint amit a címe ígér. A szöveg értelmezéséhez segítséget ad a gazdag jegyzetapparátus, a térképek, ábrák és a kísérőtanulmány.